

Szent István király intelmei

A törvénytevésnek és türelmetességnek megtartásáról

A türelmetességnek és törvénytevésnek megtartása a királyi koronának ötödik ékessége. Dávid király és próféta mondja.: Isten, adjad a te ítéletedet a királynak, és egyebütt: A királynak tisztessége ítéletet szeret. A türelemről Pál apostol ezenképen beszél: Békességes tűrők legyetek mindenekhez. És az Úr az Evangéliomban : A ti békességes tűrésekben bírjátok a ti lelkeiteket.

Erre figyelmezzél fiam : ha bírni akarod a királyságnak tisztességét, szeressed az igaz ítéletet. Ha bírni akarod a te lelkedet, légy türelmes.

Valahányszor, én drágalátos fiam, ítéletre érdemes dolog kerülend eléd, avagy néminemű főbenjáró bűnös, ne légy türelmetlen, vagy esküvéssel ne erősítgesd, hogy ötmegbünteted, mi is állhatatlan és romlandó, mert a balgatag fogadás-tevések erőtelenek ; avagy ne mondj ítéletet tenmagad, hogy a te királyi méltóságod alább való ügyben forgolódván ne csorbuljon, hanem inkább bocsássad az efféle dolgot bírának elébe, kikre is ez bízott, hogy ők, ő törvényeiknek szerte ítélkezzenek ebben.

Tartózkodjék bírónak lenni, örvendezzél, hogy király vagy és annak mondatol. Mert a békességtűrő királyok uralkodnak, a türelmetlenek pedig kegyetlenkednek.

Valamikor is adatik néked valamiben ítélned, mit te méltóságodhoz illő, békességes tűréssel és irgalmatossággal, avagy szánakodással ítéljed meg, hogy dicséretes és ékes legyen a te koronád.

Az ifjú lovas

A bambergi szobor másolata Szegeden

A németországi Bamberg városában található a késő román építészet egyik legnagyobb alkotása, egy magaslaton álló székesegyház. Alapjait 1004-ben II. Henrik vetette meg. A dóm nemcsak mérete miatt emelkedik ki a korabeli alkotások közül, hanem faragott díszének bősége és azok művészi kivitele miatt is. Itt található a középkori lovas emlékművek egyik első és monumentális kőszobra, mely a hagyomány szerint Szent István királyunkat ábrázolja.

Az épület kapuzatain, illetve belsejében látható szobrok egyike sem mozgatta meg és osztotta meg a szakértők véleményét annyira, mint a Bambergi Lovasként emlegetett mű. Figyelmet érdemel mai népszerűsége is, emléktárgyakon, képeslapokon jelenik meg, sőt az első világháború utáni köztársaság százmárkás bankjegyét díszítette képmása.

A lóháton ülő ifjú király energikus és valóságos megjelenítése előtt a templomokban megszokott áhitatos s: enteket ábrázoló alkotásoktól. Kiletéről is mindössze a fején viselt korona árulkodik. Hiányzik az a jellemző tárgy, attribútum, ami egyértelművé teszi az ábrázolt személyt. Abban egyetértenek a kutatók, hogy a szobrot ismeretlen német mester faragta reimsi előkép nyomán 1230 és 1240 között.

A Lovas azonosítása körül zajló vitákat legújabban Végh János foglalta össze az új Művészet legutóbbi számában. Az a tények közé tartozik, hogy a székesegyházat alapító II. Hen-

Ez az írás a Szeged című folyóirat közösen megjelenő július-augusztusi összevont számából való. A lap bő terjedelemben emlékezik meg Bálint Sándor születésének 90. évfordulójáról, több helytörténeti dolgozatot, kritikát, essét közöl.

rik és István sógorok voltak, a kalocsai érsek a magyar király képviselőjében résztvevő a fölszentelésben. A legújabb német és francia kutatások kimutatták, hogy a földrajzi távolság ellenére milyen szoros kapcsolatban állt a bambergi káptalan a magyar királyi házzal a XI. századtól kezdve. A dómról készült első részletes leírás 1729-ben, amely a helyi hagyományok többszázéves továbbélését bizonyítja, Szent Istvánnak nevezi a Lovast. Később azonban több, egymást is kizáró elmélet született az ábrázolt személy kiletéről. Leginkább a német történelem valamelyik kiemelkedő személyiségét igyekeztek fölismereni benne. Ez a törekvés különösen erős volt a két háború között.

Minden bizonnyal a nemzeti érzés vezette gróf Klebelsberg Kunó egykori kultuszminisztert is, amikor az életnagyságú szoborról készült azonos méretű gipsz másolatot elkészíttette és Szeged városának ajándékozta.

A maga nemében méreténél fogva is különleges műtárgymásolatnak a hazai története szintén érdekes. A lovasszobrot az alsóvárosi templom hájójában, a gyóntató folyosó felőli oldalajtó fölött helyezték el. Odakerülésének dátuma bi-

zonytalan. A ferences rendház és templom minden történetét rögzítő Historia Domus II. kötetében 1931. július 28-i bejegyzéssel a következő szöveg található: „Gróf Klebelsberg Kunó vallás és közoktatási miniszter ismét meglepte templomunkat. Bautzenből vett mintára templomunk oldalajtója fölé is gyönyörű Mátyás király szobrot csináltatott ülő helyzetben.” Kétségtelennek látszik, hogy ekkor már a templom belsejében ott volt az előző adomány, a bambergi lovas-szobor másolata.

A szoborral a későbbiek során is mostohán bánt a sors. Nemcsak azért, mert a Klebelsberg munkásságát megőrkítő többi emléket is sorra eltávolították helyükről, pl. egyetemalapítási dombormű a kémiai intézet falán, az újszegedi óvodára a közelmúltban visszakerült dombormű. A lovasszobor – bár eredeti helyén is templom áll –, idegen az alsóvárosi templom stílusától. Mint a Historia Domus írta: a templom Mária kegyhely jellegét igyekeztek erősíteni, amikor elhatározták, hogy a szobor helyére megfestetik Mária hét fájdalmát.

A nagyméretű lovasszobrot 1948 áprilisában emelték ki a falból. Az egyetem művészeti történeti tanszéke kapta meg

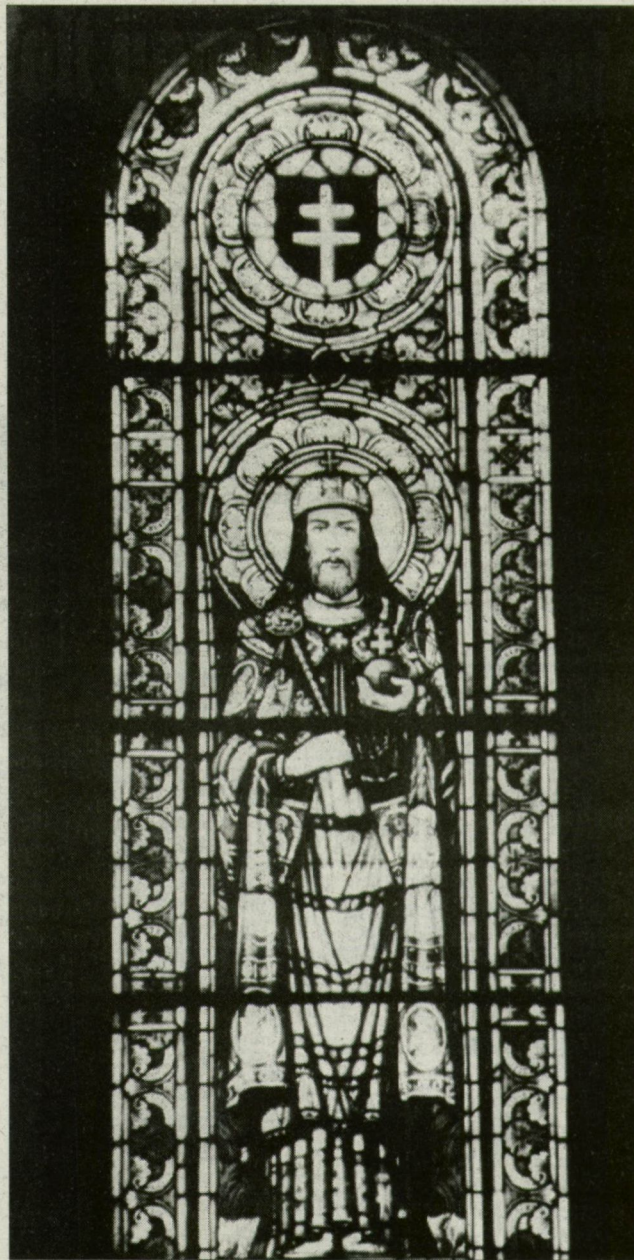
„...ideiglenes megőrzés végett. Nálunk u.i. csak tönkrement volna.” – írta az egykori krónikás.

Hiányosan dokumentálható a szobor további sorsa is. Valószínűleg az ötvenes évek elején az egyetem padlására szállították és léte feledésbe merült. Hosszas kutatás után 1988-ban Zombori István történész talált rá, aki szorgalmazta a szobor múzeumba kerülését, helyreállítását és felállítását az épületben. Sajnos, a sokáig épen maradt szobor az egyetemi épület tetőjavítási munkái során komoly sérüléseket szenvedett és ilyen állapotban került a múzeumba.

A restaurálást 1989-ben kezdtük meg Prágai Edinával. A szobor megtalálásakor öt darabból és egy ruháskosár töredékből állt. Hiányzott többek között a lovas feje, amit fotókról rekonstruálni nem lett volna hiteles. A német műemlékfelügyelőség segítségével a szegedi múzeum megkapta az eredeti alak fejről készült másolatot.

A restaurálás befejezésére, az életnagyságú szobor összeállítására végleges helyén, a múzeum kupolájában került sor. A lépcsőfeljárattal szemközt fal köríves mélyedésében kapott helyet. A kultúrhistóriai nevezetességű szobor – melyet az újabb kutatások hatására több német szakértő határozottan Szent István szobrának tart – egyetlen Magyarországi másolata teljes szépségében 1992 óta látható.

Pál László

Fotó: Enyedi Zoltán

Szent István királyhoz

Ah hol vagy magyarok
Tündöklő csillaga!
Ki voltál, valaha
Országunk istápjá!

Hol vagy István király?
Téged magyar kíván,
Gyászos öltözetben
Teelődött strván.

Rólad emlékezőn
Csordúlnak könnyei,
Búval harmatoznak
Szomorú mezei.

Lankadnak szüntelen
Vitézlő karjai,
Nem szünnék iszonyú
Strástól szemei.

Virágos kert vala
Híres Pannónia,
Mely kertet öntöze
Híven szűz Mária.

Kertésze e kertnek
István király vala:
Behomályosodott
Örvendés napja.

Előtted könyörgünk,
Bús magyar fiad,
Hozzád fohászodunk
Árva maradékid.

Tekints, István király
Szomorú hazádra,
Fordítsd szemeidet
Régi országodra.

Reménységünk vagyon
Benned s Máriában,
Mint magyar hazánknak
Hív királynéjában.

Még éltedben minket
Ennek ajánlottál
És szent koronáddal
Együtt feláldoztál.

